

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

17 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Kosicka

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie 17 listopada 2022 r. w Warszawie

odwołania D. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W.

o prawo do rekompensaty

z 19 maja 2022 r. , znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje D. P. prawo do rekompensaty od lutego 2022 r.

Sygn. akt VII U 682/22

UZASADNIENIE

D. P. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z 19 maja 2022 r. znak: (...) w sprawie zaliczenia okresu od 1 września 1982 r. do 13 lipca 1993 r. pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczona stwierdziła, że w wyżej wymienionym okresie pracowała stale i na pełnym etacie jako starszy technik radiolog, w narażeniu na promieniowanie jonizujące oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300000 MHz w strefie zagrożenia. Do ZUS dostarczyła zaświadczenie o pracy w narażeniu, które otrzymała po rozwiązaniu umowy

z (...) Ośrodkiem (...) w W. (odwołanie, k.3 a. s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. W uzasadnieniu organ rentowy stwierdził, że zaskarżoną decyzją odmówił ww. prawa do ustalenia wysokości emerytury

z rekompensatą, ponieważ ww. nie wykazała 15 lat pracy w szczególnych warunkach do 31 grudnia 2008 r. Organ rentowy zaliczył do tego stażu okres od 1 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 2008 r. z wyłączeniem okresów nieskładkowych (12 lat 10 miesięcy i 15 dni). Nie został natomiast zaliczony okres od 1 września 1982 r. do 13 lipca 1993 r. zatrudnienia w (...) Ośrodku (...) (...) z siedzibą w W., ponieważ w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z 27 grudnia 1995 r. pracodawca błędnie wskazał dział oraz pkt rozporządzenia, (XIII, pkt 4 zamiast XIV, pkt 4) a ponadto pracodawca wskazał,

że ww. wykonywała prace narażające na działanie promieniowania jonizującego, podczas gdy zarówno w rozporządzeniu jak i zarządzeniu resortowym wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz (odpowiedź na odwołanie, k.5 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. P., urodzona (...), pracowała w (...) Ośrodku (...) (...) w W. od 1 września 1982 r. do 13 lipca 1993 r. na stanowisku technik radiolog. Od 1 stycznia 1996 r. do 30 września 2012 r. pracowała w Szpitalu (...) (...) Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej na stanowisku starszego technika RTG. Ubezpieczona była zatrudniona w (...) Instytucie Medycznym w W. w okresie od 1 grudnia 2014 r. do 25 lutego 2022 r.

w wymiarze pełnego etatu na stanowisku starszy technik radiolog (umowa, k.4 a. s., świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, k.15 a. r.).

Odwołująca się świadczyła pracę od 1 września 1982 r. do czasu zajścia w ciążę, tj. do czerwca 1992 r. (zeznania D. P., k. 44 a. s.). Była technikiem radiologiem i wykonywała prześwietlenia RTG- badania RTG. Była to praca w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych do 30 000 Hz (zeznania świadka E. B., k.41 a. s.). Praca wykonywana była stale w pełnym wymiarze czasu pracy (zeznania świadka B. G., k.41 a. s.). Odwołującą obowiązywał skrócony czas pracy - 5,25 godzin dziennie. Praca odwołującej wykonywana była przy urządzeniach emitujących zarówno promieniowanie jonizujące, jak i elektromagnetyczne (zeznania świadka D. D., k.41 a. s.). Ubezpieczona nie korzystała z długotrwałych zwolnień lekarskich czy urlopów bezpłatnych. Korzystała z sanatorium w związku z pracą w szkodliwych warunkach co 2 lata przez 24 dni (zeznania D. P., k. 44 a. s.).

D. P. 25 lutego 2022 r. złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę (wniosek o emeryturę 25 lutego 2022 r., k.1 a. r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. 17 marca 2022 r. wydał decyzję znak: (...) o przyznaniu emerytury od 1 lutego 2022 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego (decyzja ZUS z 17 marca 2022 r., k.25 a. r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. 17 marca 2022 r. wydał decyzję odmowną o przyznaniu rekompensaty, znak: (...). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona nie udowodniła wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wynoszącego 15 lat (decyzja ZUS z 17 marca 2022 r., k.35 a. r.).

D. P. 1 sierpnia 2022 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 19 maja 2022 r., znak: (...) (odwołanie, k.3 a. s.).

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w toku postępowania dowodów obejmujących wymienione wyżej dokumenty oraz dowodu z zeznań świadków B. G., D. D., B. J., E. B. i z zeznań ubezpieczonej.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i zeznaniom ubezpieczonej co do przebiegu zatrudnienia w (...) Ośrodku (...) (...) w W. oraz rodzaju

i charakteru wykonywanej przez niej pracy, które zostały ocenione jako spójne i nie budzące wątpliwości co do ich wiarygodności, a nadto znajdują one potwierdzenie w dokumentacji pracowniczej odwołującej się. Zeznania świadków uznano za wiarygodne, ponieważ opisali oni szczegółowo czynności, które wykonywała odwołująca się, zaś wiedzę o tym czerpali z bezpośrednich kontaktów ze współpracującą z nimi odwołującą się.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie D. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 19 maja 2022 r., znak (...) było uzasadnione.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegała się D. P. została wprowadzona do ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1924). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób jej obliczenia wskazują art. 21 – 23 zamieszczone

w Rozdziale III „Rekompensata”. Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz, że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, o której mowa w cytowanych przepisach, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei

z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki

na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sadu Apelacyjnego w Gdańsku z 5 maja 2017 r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 22 września 2017 r., III AUa 529/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy należy wskazać, że nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania D. P. prawa do rekompensaty. Ubezpieczona nie miała przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na pracę w warunkach szczególnych. Decyzją z 17 marca 2022 r. przyznano jej prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Wobec powyższego, celem ustalenia czy ubezpieczonej przysługuje prawo do rekompensaty, należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym,

tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem sądu, D. P. spełniła przesłanki pozytywne konieczne do tego, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczona nie nabyła prawa do emerytury pomostowej i legitymuje się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przypadającym przed 1 stycznia 2009 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego,

do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach

z FUS, wskazuje w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń

na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W przypadku ubezpieczonej ZUS uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia od 1 stycznia 1996 r. do 31 grudnia 2008 r. na stanowisku technika rtg. Stanowisko organu rentowego, że ubezpieczona nie pracowała w warunkach narażenia na promieniowanie elektromagnetyczne jest nieuzasadnione – praca odwołującej wykonywana była przy urządzeniach emitujących zarówno promieniowanie jonizujące, jak i elektromagnetyczne.

Odnosząc się do wskazanej okoliczności należy podnieść, że w sprawie o prawo

do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na wykonywanie pracy szczególnych warunkach – analogicznie w sprawie o prawo do rekompensaty - należy ustalić faktyczny rodzaj i zakres powierzonych

do wykonywania czynności (obowiązków) pracowniczych i to one podlegają każdorazowo ocenie, a nie rodzaj stanowiska, jaki w dokumentach podał pracodawca. Ponadto, choć wykonywanie pracy w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia

1997 r., II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00), to dokumenty te podlegają każdorazowo weryfikacji. Wynika to z tego, że są to dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. i nie

stanowią dowodu tego, co zostało w nim odnotowane. Taki walor mają wyłącznie dokumenty urzędowe, do których w myśl stosowanego a contrario art. 244 § 1 k.p.c. nie zalicza się świadectwa pracy, skoro nie zostało sporządzone przez

organy władzy publicznej ani inne organy państwowe (wyrok Sądu Apelacyjnego

w Katowicach z 17 grudnia 2013 r., III AUa 783/13, Lex nr 1409118). To zatem oznacza, że nawet jeśli pracodawca ww.

dokument pracownikowi wystawił, to i tak podlega on kontroli ZUS i sądu i nie oznacza automatycznie, że praca w danym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z drugiej zaś strony, brak takiego dokumentu bądź jego

wadliwości nie przesądza o tym, że praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych. Kwestia ta każdorazowo podlega badaniu przy uwzględnieniu tego, jakie czynności i rodzaj prac faktycznie wykonywał

wnioskodawca i co ważne, w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego

w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym (także w sprawie

o rekompensatę), dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. Wynika to z tego, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych

okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, a nie tylko świadectwem pracy

w warunkach szczególnych.

W rozpatrywanej sprawie z przeprowadzonych przez sąd dowodów jednoznacznie wynika, że D. P. pracowała od 1 września 1982 r. do 13 lipca 1993 r.

w (...) Ośrodku (...) (...) w W. w warunkach szczególnych. Praca ta została zakwalifikowana jako wskazana w dziale XIV pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., które uprawnia ubezpieczoną do tego, by ten okres zaliczyć do

pracy w warunkach szczególnych powyżej 15 lat. W związku z tym sąd uwzględnił to odwołanie. W ocenie sądu również to, że organ rentowy uważał, że nie można stosować rozdzielności między częścią tego przepisu wskazującą na pracę

w narażeniu na promieniowanie jonizujące oraz pracę narażającą na promieniowanie elektromagnetyczne, nie jest prawidłowe. W ocenie sądu, nie ma w tym zakresie konieczności, by te dwie przesłanki występowały łącznie. Gdyby ustawodawca przewidywał łączne występowanie dwóch przesłanek, nie rozdzieliłby ich spójnikiem „oraz”. Wskazałby prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz na działanie elektromagnetyczne. Przepis rozdziela tymczasem - prace narażające na promieniowanie jonizujące i jeszcze jeden rodzaj prac - grupę prac wykonywanych w warunkach narażenia na promieniowanie elektromagnetyczne. Odwołująca się pracowała przy badaniach rtg, które wydzielają zarówno promieniowanie jonizujące i elektromagnetyczne, ale nawet bez tego ustalenia, dokonana przez organ rentowy interpretacja przepisu zawierającego wykaz stanowisk wskazanych w dziale XIV pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. była nieprawidłowa.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że ubezpieczona spełnia przesłanki do uzyskania dochodzonego od organu rentowego prawa do rekompensaty. W konsekwencji odwołanie podlegało uwzględnieniu poprzez zmianę zaskarżonej decyzji w ten sposób,

że przyznano D. P. prawo do rekompensaty od lutego 2022 r. na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., o czym sąd orzekł w sentencji wyroku.